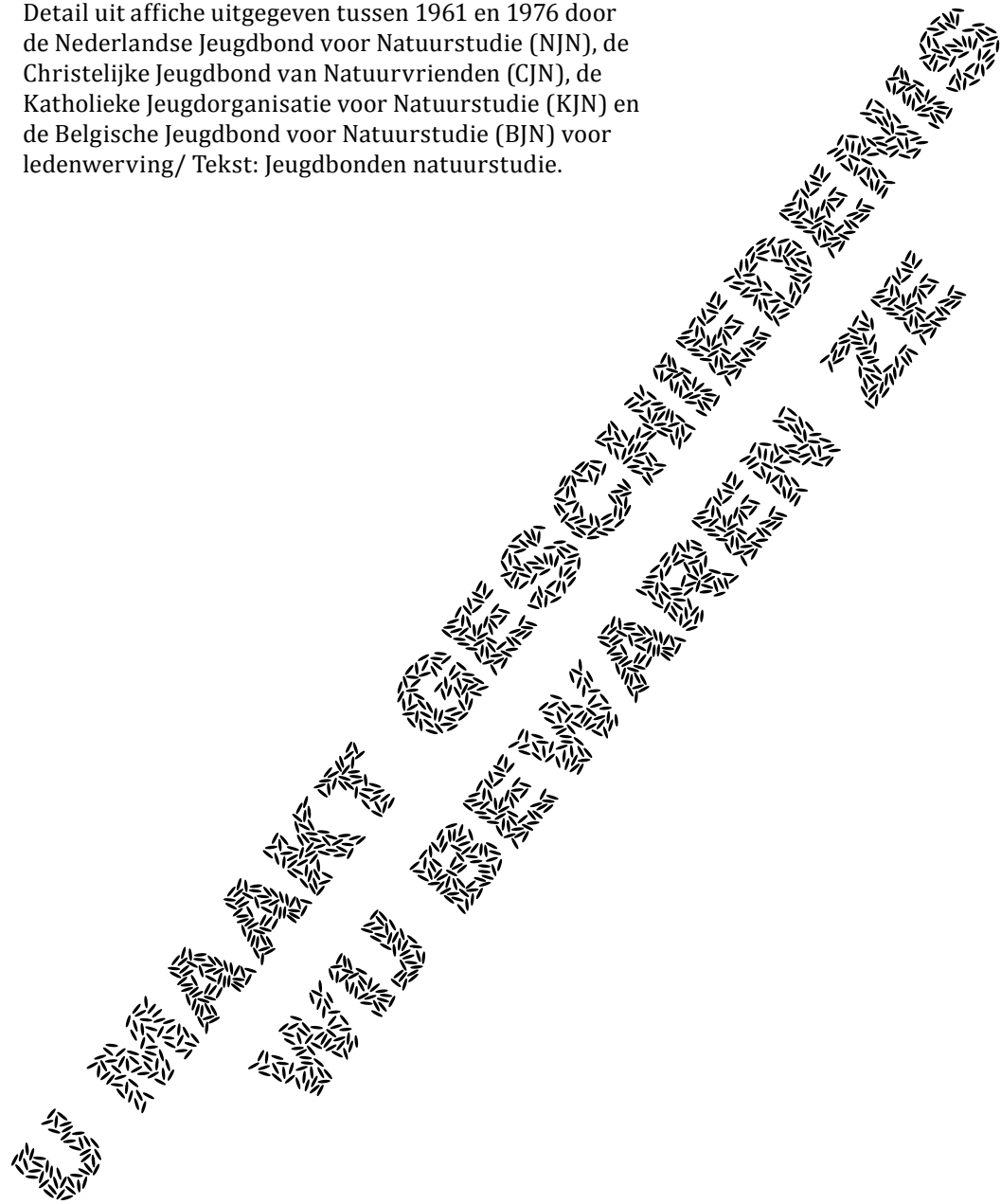

Detail uit affiche uitgegeven tussen 1961 en 1976 door de Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie (NJJ), de Christelijke Jeugdbond van Natuurvrienden (CJN), de Katholieke Jeugdorganisatie voor Natuurstudie (KJN) en de Belgische Jeugdbond voor Natuurstudie (BJN) voor ledenwerving/ Tekst: Jeugdbonden natuurstudie.

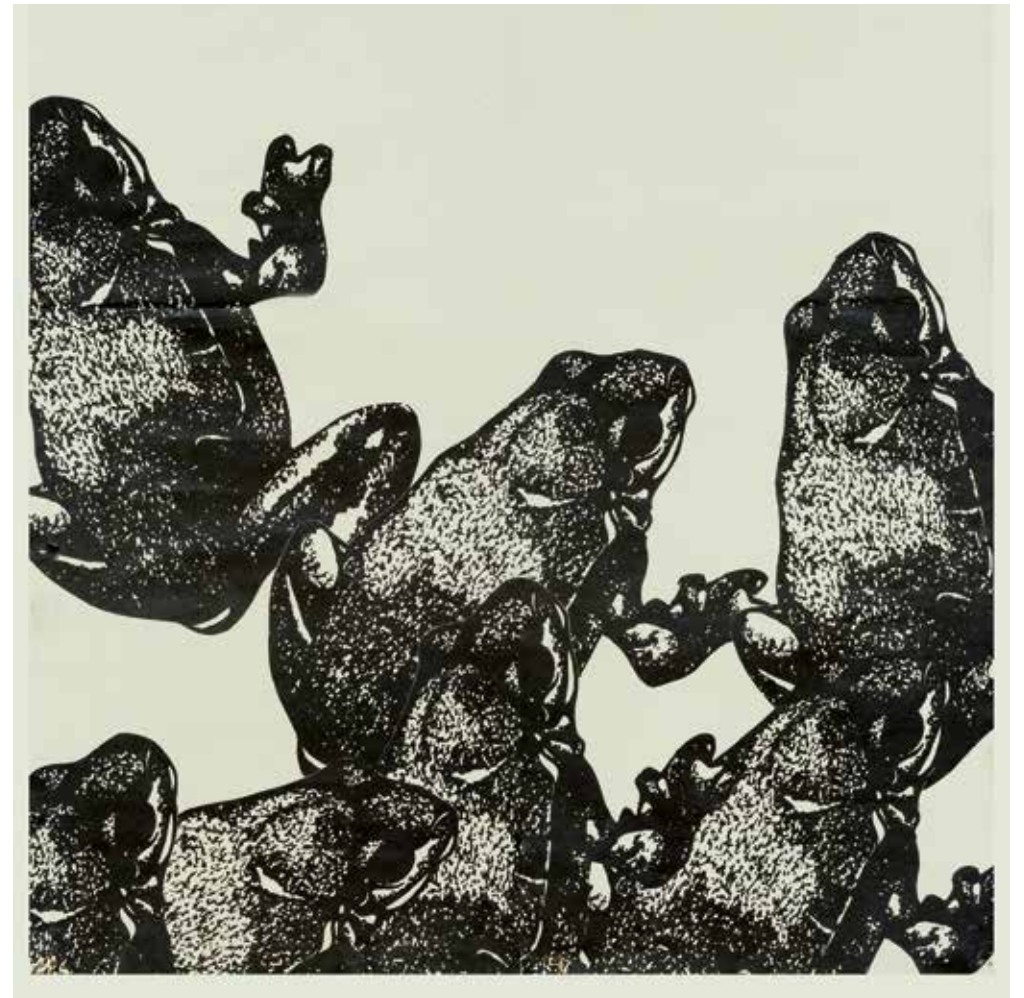

www.amsab.be

Vlaanderen
verbeelding werkt

Het archief van de NEDERLANDSE JEUGDBOND VOOR NATUURSTUDIE (NJJ)

Maarten SAVELS

Amsab-Instituut voor Sociale Geschiedenis 2017

**Archief van de
NEDERLANDSE JEUGDBOND
VOOR NATUURSTUDIE (NJNI)**

NJNI-district 8, NJNI-afdeling Antwerpen
en NJNI-afdeling Gent II

Maarten SAVELS

Eindredactie: Paule Verbruggen
Vormgeving: Patricia Rau

ISBN: 9789077122617

Wettelijk depot: D/2017/4028/6

© Amsab-ISG, 2017

Amsab-Instituut voor Sociale Geschiedenis
Bagattenstraat 174, 9000 Gent
info@amsab.be
www.amsab.be
www.facebook.com/AmsabISG

INLEIDING	p. 3
1. Identificatie	p. 3
1.1. Referentie	p. 3
1.2. Titel	p. 3
1.3. Datering	p. 3
1.4. Omvang en medium	p. 3
2. Context	p. 3
2.1. Naam archiefvormer(s)	p. 3
2.2. Institutionele geschiedenis / Biografie	p. 3
2.3. Archiefgeschiedenis	p. 4
2.4. Verwerving	p. 5
3. Inhoud en structuur	p. 5
3.1. Bereik en inhoud	p. 5
3.2. Aanvullingen	p. 5
4. Voorwaarden voor raadpleging en gebruik	p. 5
5. Verwant materiaal	p. 6
5.1. Verwante beschrijvingseenheden	p. 6
5.2. Publicaties	p. 6
6. Beschrijvingsbeheer	p. 6
6.1. Verantwoording	p. 6
6.2. Regels of afspraken	p. 6
6.3. Datering van de beschrijvingen	p. 6
PLAATSINGSLIJST	p. 7
BIJLAGEN	p. 7
Lijst van gebruikte afkortingen	p. 7

INLEIDING

1. Identificatie

1.1. Referentie

630

1.2. Titel

Archief van de Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie (NJN), NJN-district 8, NJN-afdeling Antwerpen en NJN-afdeling Gent II

1.3. Datering

1949, 1953-1961

1.4. Omvang en medium

Het archief is verpakt in één archiefdoos, goed voor ca. 0,11 strekkende meter

2. Context

2.1. Naam archiefvormer(s)

Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie (NJN)
 NJN-district 8
 NJN-afdeling Antwerpen
 NJN-afdeling Gent II

2.2. Institutionele geschiedenis / Biografie

De Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie werd opgericht in 1920. Ze heeft als doel om jongeren met interesse voor de natuur bij elkaar te brengen. De NJN organiseert excursies en kampen en doet aan natuurstudie, -beheer en -bescherming.¹

De NJN bestaat uit een nationaal bestuur en een aantal lokale afdelingen. De lokale afdelingen werden - los van de provinciegrenzen - gegroepeerd in districten, maar vandaag de dag bestaat het districtsniveau niet meer.² Elk niveau heeft zijn eigen bestuursfuncties.

¹ Wikipediapagina over de NJN: https://nl.wikipedia.org/wiki/Nederlandse_Jeugdbond_voor_Natuurstudie die Laatst geraadpleegd op 05/09/2016

² Officiële website van de NJN: <https://www.njn.nl/afdelingen-van-de-njn/> Laatst geraadpleegd op 05/09/2016

Al in de jaren 1930 had de NJN contacten met geïnteresseerden uit België en een aantal Belgen werden zelfs lid van de NJN (voornamelijk uit Gent). De Tweede Wereldoorlog maakte hier echter een eind aan. Onder impuls van Flip Polk werden er na de oorlog weer contacten opgenomen, wat in maart 1949 leidde tot de oprichting van een NJN-afdeling in Antwerpen. Na een jaar viel de werking echter alweer stil. Op 22 maart 1954 werd een tweede poging ondernomen, ditmaal door Guido van Steenbergen en deze keer met succes. Antwerpen werd deel van NJN-district 8. District 8 verenigde afdelingen uit de regio's Zeeuws-Vlaanderen, Zuid-Beveland, Noord-Beveland en Walcheren. In de jaren 1950 stond de werking hier echter op een laag pitje. Officieel waren er in die periode maar drie afdelingen: Walcheren (rond Vlissingen en Middelburg), Beveland (rond Borsele en Goes) en Antwerpen. Later werden er ook afdelingen opgericht in Gent, Hasselt, Brugge, Diest, Sint-Niklaas en Mechelen, al bleven ze niet altijd lang bestaan. Een aantal leden van afdeling Antwerpen ging ook zetelen in het districtsbestuur.³

Het ging afdeling Antwerpen niet steeds voor de wind, maar desondanks was er toch een groeiend ledenbestand. Op 15 september 1957 werd dan ook beslist om een tweede afdeling op te richten in Antwerpen. Ondertussen werd er vanuit het hoofdbestuur van de NJN op aangedrongen dat er in België een aparte jeugdbond werd opgericht. Het initiatief werd wederom genomen door NJN-afdeling Antwerpen. In 1959 werd de Belgische Jeugdbond voor Natuurstudie (BJN) opgericht door Guido van Steenbergen, Carl Dielen en Hugo Van Swinderen. De andere NJN-afdelingen in Vlaanderen werden ook deel van de BJN.⁴

2.3. Archiefgeschiedenis

Het is onbekend of NJN-district 8, NJN-afdeling Antwerpen en NJN-afdeling Gent een vaste vergaderruimte of secretariaat hadden, waar het archief kon worden bewaard, maar de kans is eerder klein. Het is veel aannemelijker dat het materiaal werd bewaard door de bestuursleden zelf en dat het later door de betrokkenen aan de BJN of de JNM werd geschonken. Het archief bevat met zekerheid stukken van Guido van Steenbergen, Kris van de Vijvere, Ivo de Mets, Hugo Van Swinderen, Eli Berben, Carl Dielen en Eckhart Kuijken.

Bij de JNM werd het archief bewaard op hun 'archiefzolder' en beheerd door de bondsarchivaris. Die bewaring liep echter niet altijd van een leien dakje. Er zijn problemen geweest met vocht en schimmel, waardoor delen van de archieven vernietigd moesten worden. Bovendien was er vroeger vaak een gebrek aan besef van het historisch belang van het archief, waardoor dossiers en reeksen uit elkaar werden gehaald en bv. thematisch werden herordend. Helaas zijn er ook stukken verdwenen: meegenomen door geïnteresseerden of uit onwetendheid bij het oud papier gezet.⁵ Het is echter onbekend of er ook archief van de NJN werd vernietigd en wie van de oud-leden eventueel nog materiaal bezit.

³ Hazel VANDE KERCKHOVE & Wouter VAN GOMPEL (red., *50 jaar jeugdbond: Excursie vertrekt!* Gent, Jeugdbond voor Natuur en Milieu, juni 2008, pp. 13-15)

⁴ Hazel VANDE KERCKHOVE & Wouter VAN GOMPEL (red., *50 jaar jeugdbond: Excursie vertrekt!* [...])

⁵ Evelien D'HANIS, *Jongeren vóór Natuur. Een historisch overzicht van de Belgische Jeugdbond voor Natuurstudie en de Wielewaal Jongeren*,. onuitgegeven licentiaatsverhandeling UGent, 2004, p. 48.

2.4. Verwerving

De JNM en Amsab-ISG sloten in 2003 een samenwerkingsakkoord en in 2007 werden de handen ook in elkaar geslagen voor het project 'Culturele Ontsluiting van Jeugdbondsarchieven', naar aanleiding van het 50-jarig jubileum van de jeugdbond. Dit gaf mede aanleiding tot de overdracht van delen van het bondsarchief naar Amsab-ISG over de periode 2005-2016. Het NJN-archief werd in 2009 in twee stukken overgebracht. In 2014 werd begonnen met de verwerking van het archief van de NJN, de BJN, de Wielewaaljongeren en de JNM zelf.

Aanwinstnummers:

D/2009/001

D/2009/011

3. Inhoud en structuur

3.1. Bereik en inhoud

Het archief bevat de omzendbrief van Flip Polk uit 1949, die formeel kan gezien worden als de oprichting van afdeling Antwerpen en -voor zover bekend - het oudste materiële relict is van de activiteiten van de NJN in België. Het volgende stuk is pas uit 1953, net voor de heroprichting van afdeling Antwerpen. Het archief bevat hoofdzakelijk briefwisseling van Guido van Steenbergen, inclusief verslagen van het hoofdbestuur van de NJN en van het bestuur van district 8 die hij kreeg opgestuurd. Verder zijn er ook verslagen van de vergaderingen van het Antwerpse bestuur en briefwisseling van andere leden van Antwerpen. Van de andere afdelingen is niets te vinden, met uitzondering van een ledenlijst van afdeling Gent II (wat impliceert dat er ook een afdeling Gent I moet zijn geweest). De stukken lopen tot en met 1961, twee jaar na de oprichting van de BJN. Die laatste stukken zijn gewoon de verslagen van het hoofdbestuur van de NJN die werden doorgestuurd. Ze vormen een samenhangende reeks met oudere stukken. Formeel gezien horen die stukken thuis in het BJN-archief, maar het leek onverstandig om de reeks op te splitsen, zeker als men in rekening neemt dat er geen verdergezette reeks bij de BJN te vinden is.

3.2. Aanvullingen

Voor zover bekend is dit het enige stuk archief van de NJN dat in het bondsarchief te vinden was, maar wellicht zijn er nog stukken te vinden bij oud-bestuursleden.

4. Voorwaarden voor raadpleging en gebruik

Het archief is raadpleegbaar mits toestemming van de dienstdoende archivaris

5. Verwant materiaal

5.1. Verwante beschrijvingseenheden

Amsab-ISG - 495 - Archief van de Jeugdbond voor Natuur en Milieu (JNM)
Amsab-ISG - 631 - Archief van de Belgische Jeugdbond voor Natuurstudie (BJN)
Amsab-ISG - 632 - Archief van de Wielewaaljongeren (WJ)
IISG - ARCH00974 - Archief Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie

5.2. Publicaties

Evelien D'HANIS, *Jongeren vóór Natuur. Een historisch overzicht van de Belgische Jeugdbond voor Natuurstudie en de Wielewaal Jongeren*, onuitgegeven licentiaatsverhandeling UGent, 2004, 209 pp.

Hazel VANDE KERCKHOVE, Hazel & Wouter VAN GOMPEL (red.), *50 jaar jeugdbond: Excursie vertrekt!* Gent, Jeugdbond voor Natuur en Milieu, juni 2008, 303 pp.

6. Beschrijvingsbeheer

6.1. Verantwoording

Auteur: Maarten Savels

6.2. Regels of afspraken

ISAD(G), vertaling van de tweede uitgave (2004)

6.3. Datering van de beschrijvingen

Versie 1: 21/09/2016

PLAATSINGSLIJST

- 1 Omzendbrief van Flip Polk betreffende de oprichting van NJN-afdeling Antwerpen 1949
—— 1 stuk
- 2 Agenda's en verslagen van vergaderingen van het hoofdbestuur, omzendbrieven en stukken betreffende congressen van het HB van de NJN 1954-1961
—— 1 omslag
- 3 Omzendbrieven, nota's, briefwisseling, agenda's en verslagen van vergaderingen van het HB van NJN-district 8 1955-1956
—— 1 omslag
- 4 Omzendbrieven, activiteitenkalenders, agenda's en verslagen van vergaderingen van het HB, ledenlijsten en kasboeken van NJN-afdeling Antwerpen 1955-1958
—— 1 omslag
- 5 Briefwisseling van het bestuur van NJN-afdeling Antwerpen 1953-1956
—— 1 omslag
- 6 Ledenlijst van NJN-afdeling Gent II [z.d.]
—— 1 stuk

BIJLAGEN

Lijst van gebruikte afkortingen

BJN: Belgische Jeugdbond voor Natuurstudie

HB: Hoofdbestuur

JNM: Jeugdbond voor Natuurstudie en Milieubescherming, later Jeugdbond voor Natuur en Milieu

NJN: Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie

Amsab-ISG

Amsab-Instituut voor Sociale Geschiedenis is het erfgoedcentrum van sociaal, humanitair en ecologisch geëngageerde bewegingen. Het verzamelt en bewaart roerend en immaterieel erfgoed over diverse thema's zoals arbeid, milieu, migratie, Noord-Zuidrelatie, mensenrechten, gender, holebi, vrede. Je vindt er archieven, kranten en tijdschriften, brieven, affiches, foto's, films, boeken, postkaarten en zo veel meer van organisaties en personen die zich met die thema's bezighielden en -houden.

Amsab-ISG heeft een actieve publiekswerking die sterk gericht is op participatie. Het stimuleert en faciliteert wetenschappelijk onderzoek en profileert zich op het (inter)nationale wetenschappelijke forum. Het geeft een eigen tijdschrift uit, *Brood & Rozen. Tijdschrift voor de Geschiedenis van Sociale Bewegingen*.

Bagattenstraat 174, 9000 Gent

09 224 00 79

www.amsab.be

info@amsab.be

www.facebook.com/AmsabISG

**U MAAKT GESCHIEDENIS
WIJ BEWAREN ZE**

Vlaanderen
verbeelding werkt

